

Lehtopensaat – kasvien aateliset

On metsän siimeksessä
pien' villiruusunen.
Sen salon sydämessä
on olla rauhainen.
Ei sinne yllä myrskysää
korpikuuset sen piirittää,
ja aivan sattumalta
tuon ruusun kohtasin.
Eino Kettunen

Metsäruusu
Rosa majalis - Kanelros - Cinnamon rose

Ruusuja on arvostettu kautta aikojen kauniiden kukkiensa ja ennen kaikkea tuoksunsa ansiosta. Metsäruusu ja muut villiruusut kasvavat lehdoissa ja metsän reunoissa. Metsäruusu voi kasvaa myös kuivilla paikoilla, jolloin se jää varpumaisen matalaksi, mutta kukkii silti usein runsaasti. Se muodostaa tiheitä pensaikkoja ja sopii hyvin puutarhakasviksi.

Metsäruusu kukkii kesä-heinäkuussa. Sen varsi on kanelinruskea ja vaaleanpunaisten terälehtien kärjessä on lovi. Piikkejä on kahdenlaisia; vanhoissa versoissa ohuita ja kukkaversossa kaarevia. Syksyllä valmistuvat kiulukat eli ruusunmarjat, jotka sisältävät C-vitamiinia enemmän kuin mikään muu kotimainen kasvi.

Lehtokuusama on rehevien lehtometsien matala, puuvartinen pensas. Alkukesästä se koristaa metsää vaaleankellertävillä tuoksuvilla kukilla houkutellessa myös hyönteisiä paikalle. Loppukesästä kypsyvät punaiset, kiiltävät marjat. Marjat kasvavat pareittain ja ovat tyvestä kasvaneet yhteen. Ontot oksat harittavat ja kasvavat vastakkain. Kuori on vaaleanharmaata.

Kauniin kasvutapansa takia kuusamaa käytetään usein myös koristekasvina. Koristekasviksi lapsiperheen pihaan se ei ole paras vaihtoehto, sillä sen kauniin punaiset marjat näyttävät houkuttelevilta, mutta sisältävät myrkkijä. Kuusama oli entisajan monikäyttöinen pensas. Kovasta puuaineksesta on tehty mm. heinäharavan piikkejä sekä naisten hius- ja vaatesolkia.

Lehtokuusama
Lonicera xylosteum - Skogstry - Dwarf honeysuckle

Kuusaman ja paatsaman
erottaa lehden alapin-
nasta:
Kuusama karvainen –
paatsama paljas.

Taikinamarja
Ribes alpinum - Måbär - Mountain currant

"...marjat ovat arvottomia,
tympeän imelän makuisia,
sitä paitsi niitä syntyy niin
vähän, että keruu on työlästä.
Puulaji kovaa, sopii haravan
piikeiksi.."

Elias Lönnrot,
Suomen Kasvisto (1860)

Taikinamarja kuuluu herukoiden sukuun ja se muistuttaa hyvin paljon punaherukkaa, mutta marjojen maut ovat aivan erilaiset. Taikinamarjat ovat punaisia, mauttomia ja jauhoisia. Marjan hedelmäliha tarttuu kieleen taikinankaltaisesti, josta marjan suomenkielinen nimi lie-nee peräisin. Taikinamarjoja on aiemmin käytetty muiden marjojen lisänä. Kasvi sisältää huumaavaa ainetta sillä, jos marjoja syö runsaasti, alkaa olo tuntua väsyneeltä ja hieman alkoholihumalaan viittavalta. Marjat onkin viisainta jättää linnuille.

Taikinamarja ei kukillaan koreile. Se kukkii alkukesällä pienillä ja viher-tävillä kukinnoilla. Taikinamarjaa kasvaa villinä lehtometsissä etenkin kivi-koissa ja kallionseinämien alla. Taikinamarja on myös yleinen koristekasvi. Lehdet puhkeavat aikaisin keväällä, se on nopeakasvuinen, hyvin leikkaus-ta kestävä ja viihtyy sekä auringossa että varjossa.

Perhosten ja kasvien yhteiseloa

Täpläpapurikko

Pararge aegeria - Kvickgräsfjäril - Speckled Wood

Nosta jalka kaasulta:
perhonen ylittää tien.
Eeva Kilpi

Ruskosinisiipi

Aricia eumedon - Brun blåvinge - Geranium Argus

Täpläpapurikko on harvoja suomalaisia metsäperhosia ja sen levinneisyysalue on eteläinen. Valoisat, rehevät ja heinikkoiset kuusikot sekä kuusivaltaiset sekametsät ovat täpläpapurikon ominta valtakuntaa. Siellä räikeän tuntuinen väritys sulautuu erinomaisesti metsän valoihin ja varjoihin. Koiraat valtaavat pieniä aurinkolaikkuja reviiereikseen ja puolustavat niitä muita lajikumppaneita vastaan.

Naaraat erottaa koiraista suurempien täplien ja pyöreämmän siiven muodon perusteella. Lajin siipiväli on noin neljä senttiä. Muita samannäköisiä perhoslajeja ei Suomessa ole. Lento alkaa useina vuosina jo toukokuun puolella, mutta on parhaimmillaan vasta kesäkuussa. Toukat elävät monilla erilaisilla heinäkasveilla kuten nuokkuhelmikällä. Laji voi talvehtia sekä toukkana että kotelona.

Ruskosinisiiven molemmat sukupuolet ovat nimensä mukaisesti ruskeita. Punaisia siipien reunatäpliä on vain harvoin ja nekin aina pieniä. Siipiväli on lähes kolme senttiä. Ruskosinisiipi on varsin yleinen ja voidaan sekoittaa toiseen ruskeaan lajiin, lehtosinisiipeen.

Ruskosinisiiven esiintymät ovat sidoksissa metsäkurjenpolvikasvustoihin, joka on lajin toukkien ja aikuistenkin perhosten ravintoa. Perhosten lentoaikakin osuu tarkasti metsäkurjenpolven kukkimisaikaan. Laji talvehtii toukkana.

Nuokkuhelmikkä

Melica nutans - Bergslok - Nickendes Perlgras

Perhosilla on ns. täydellinen muodonvaihdos ja neljä kehitysastetta: muna, toukka, kotelo ja aikuinen perhonen eli imago. Aikuisen perhosten elinikä vaihtelee muutamasta vuorokaudesta lähes vuoteen.

Metsäkurjenpolvi

Geranium sylvaticum - Skogsnäva - Wood cranesbill

Tämä hento kasvi on helpoimmin tunnistettavia ja kauneimpia heiniämme. Nuokkuhelmikkä kasvaa 30–60 cm pitkäksi. Korren tyviosa on väriltään violetti. Sen kukinnot ja helmimäiset siemenet roikkuvat yhdellä puolella vartta niin että se muistuttaa pientä kieloa. Lehdet ovat suipot ja heleänvihreät. Kasvi on yleinen lehdossa tai lehtomaisessa metsässä.

Metsäkurjenpolvi on yleisimpiä kukkakasvejamme, joka viihtyy kangasmetsissä, niityillä ja tienpientareilla. Se on alkuperäinen luonnonkasvi koko Suomessa. Kukkien väri vaihtelee kasvupaikan ja valon määrän mukaan punaisen ja violetin välillä. Kukat voivat olla myös valkoisia. Metsäkurjenpolvi kukkii juhannuksen aikaan, mistä se on saanut nimityksen juhannuskukka.

Metsäkurjenpolven hedelmät muistuttavat kurjennokkaa ja kuivuttuaan hedelmät sinkauttavat kasvin siemenet parin metrin päähän. Kukkia pölyttävät mm. päiväperhoset, mehiläiset, kärpäset ja kovakuoriaiset. Metsäkurjenpolvi on perhostoukille tärkeä ravintokasvi.